

WEG MET DE IDENTIEKE VOGELTJES

LAAT KINDEREN ZELF ONTDEKKEN

BIANCA PHILIPSEN
is atelierpedagoog en
pedagogisch professional.

Bianca Philipsen ontdekte het boek *Begrijpen met je handen* dat een andere kijk op creativiteit biedt. Ze kreeg weer plezier in haar werk en ontdekte hoeveel er loskomt als je het eindresultaat loslaat.

Na 25 jaar in de kinderopvang haalde ik niet meer zoveel plezier uit mijn werk. Ik voelde dat ik moest afstappen van productgerichte activiteiten als identieke vogeltjes verven. Ik kwam toen het boek *Begrijpen met je handen* tegen. Het belooft in zijn ondertitel 'een andere kijk op kind en creativiteit' te geven. Ik verzamelde materialen en probeerde deze procesgerichte werkwijze uit met onze verticale groep op het kinderdagverblijf. Al snel merkte ik dat deze manier van werken de kinderen zoveel bracht: zelf mogen uitproberen, eigen ideeën mogen uitwerken of kijken naar wat anderen doen. En wat een rijk contact kreeg ik ineens met de kinderen. Dit smaakte naar meer, dus volgde ik een tweedaagse cursus over de werkwijze *Begrijpen met je handen* en daarna de jaaropleiding tot Atelierpedagoog. Ik ben nu helemaal overgestapt naar het aanbieden van procesgerichte activiteiten aan kinderen van 0 tot 13 jaar. Ik besteed veel tijd aan het uitnodigend klaarzetten van materialen, deze op orde hou-

den en steeds weer aanvullen. Maar ik doe het graag, want ik krijg er zoveel voor terug van de kinderen. Doordat ik zie wat de materialen met de kinderen doen en wat ze ontdekken, voel ik steeds weer verwondering over hoe competent ieder kind is. Ik ben soms nog steeds verbaasd over de gesproken taal die ik ineens hoor van niet zo talige of verlegen kinderen. Dit geeft me energie en daardoor is mijn werkplezier weer helemaal terug!

GAATJES PANNENKOEK

Er staat een tafel met vijf stoelen klaar in ons kleine atelier op de gang. Op iedere plek ligt een bolletje zoutbrooddeeg. Onder de tafel staat een bak met keukengereedschap. Vier peuters gaan op de stoelen zitten en ze voelen aan het deeg. De een begint te kneden, de ander pulkt kleine stukjes af, een bolletje wordt helemaal platgedrukt en een ander opgerold. De kinderen zijn eerst muisstil en geconcentreerd aan het werk. Ik zeg bewust niets om hun doen en denken niet te storen.

Foto: Bianca Philipsen

Na een tijdje beginnen ze te vertellen: er is een slang, een brood en ijs. De kinderen associëren en begrijpen met hun handen én hun hoofd: ze geven zelf betekenis aan dat wat ze ontdekken en maken.

Als na een tijdje de aandacht wat verslapt, krijgen ze de keukengereedschappen. Ze duiken weer in hun spel en onderzoek. Dion werkt met een lepel en zegt ineens 'Gaafjes pannenkoek'. Hidde heeft een stuk deeg in de knoflookpers

↓ Zo doen we het dus niet meer.

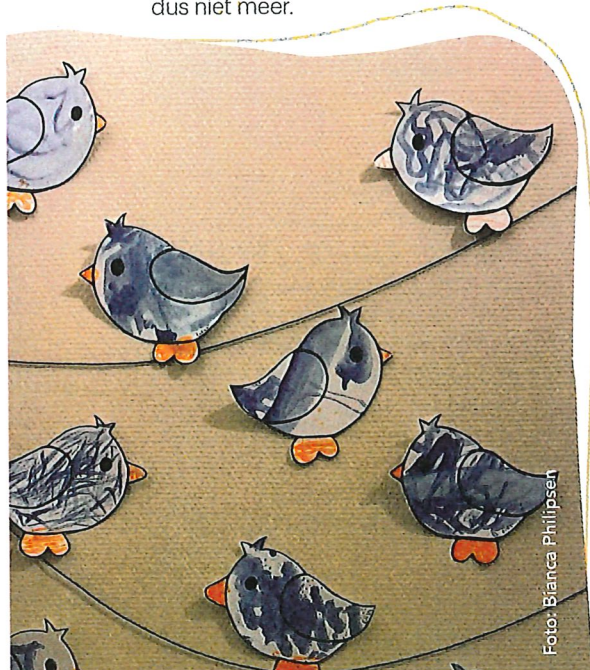

Foto: Bianca Philipsen

gedaan: 'Wormen, ieuw!' Ik herhaal zijn ontdekking in mijn eigen woorden: 'Er komen allemaal wormen uit jouw knoflookpers.' Zo laat ik zien dat ik het ook zie en hoor. Verder luister ik vooral. Joep heeft eerst alleen toegekeken en zegt nu: 'leuw wormen, echt vies!' Dan gaat iedereen weer hard aan het werk. Joep kijkt al een tijdje hoe het wielje van zijn raviolisnijder over zijn deeg 'rijdt'. Hij pakt het gereedschap over in zijn andere hand en rijdt dezelfde weg terug. 'Oh komt ie... Wielen bus... Kijk, wielen bus aan... Wielen bus rijden rond...', en hij zingt het voor ons allen bekende liedje. We zijn in totaal ongeveer 45 minuten aan het werk, waarbij de kinderen betrokken waren en in een flow raakten. Hoe anders was dit drie jaar geleden. Toen had ik kinderen aan tafel zitten met een kwast in de hand. Voor hen lagen op A4 getekende vogels. Na een paar minuten klonk het 'Klaar!', waarna het volgende kind aanschoof. Ik knipte zelf alle bijna identieke vogeltjes uit, die ik als decoratie in ons lokaal hing.

'Ik kreeg ineens een rijk contact met de kinderen'

AUTONOMOOS SPEL

De activiteit met het zoutbrooddeeg kenmerkt de kern van de werkwijze *Begrijpen met je handen*. De kinderen gaan zelf op onderzoek uit met het aangeboden open eind-materiaal. Ik heb nu niet meer een eindresultaat in mijn →

hoofd, maar ben nieuwsgierig naar de ontdekkingen van de kinderen. Ze krijgen in een rustige en uitnodigende sfeer de ruimte om zelf verbanden te leggen. Het onderzoeken met materiaal roept kennis uit de eigen beleavingswereld op. Zoals bij Joep, die de bewegende raviolisnijder associeerde met een rijdend wiel dat ook de kennis van het lied over de bus opriep. Door het autonome spel wordt deze kennis nog meer eigen gemaakt en verdiept. Ik geef bewust geen opdracht en laat kinderen zelf bepalen wat ze met het materiaal doen. Ook werk ik het liefst zonder thema, omdat een activiteit anders snel productgericht wordt. Als thema's leven, komen ze vanzelf terug in de gesprekken en werkstukken van kinderen. Soms is dat pas maanden later, want thema's hebben incubatietijd nodig. Dat wordt vaak vergeten.

ECHTE GEREEDSCHAPPEN

De kinderen voelen zich serieus genomen doordat ze met hetzelfde gereedschap werken als een volwassene, bijvoorbeeld met de knoflookpers. Je geeft ze het vertrouwen dat ze hiermee kunnen omgaan. Belangrijk hierbij is dat ze de tijd krijgen om het gereedschap te onderzoeken en ermee te oefenen. Ik durf nu ook gereedschappen aan te bieden die ik voorheen niet gebruikte. Een peuter kan bijvoorbeeld al goed aan het werk met een wat ouder tomatenmesje om door piepschuim heen te snijden. Ik benoem en laat zien dat we voorzichtig met het gereedschap moeten werken, zodat ze met zo min mogelijk risico aan het werk gaan. Ik zie hoe trots het kind is dat het een echt mes in handen krijgt. Tijdens het werken leren de kinderen de eigenschappen van materialen kennen en leren daardoor hoe iets werkt. Daarnaast leren ze zichzelf beter kennen. Wat voelen ze, hoe reageren ze en hoe gedragen ze zich? Voelt veel verf op je handen prettig aan of juist niet? Ze oefenen ook vaardigheden en hebben plezier. Met deze intrinsieke motivatie leren ze te vertrouwen op hun eigen kunnen.

WAARDEREN IN PLAATS VAN OORDELEN

Zelf praat of zwijg ik tijdens een activiteit heel bewust. Als ik praat, benoem ik vooral handelingen die ik kinderen zie doen en geef er woorden aan. In gesprekken met kinderen kan ik ondersteuning, nieuwe kennis of een andere kijk bieden. Ik gebruik vaak het woord 'wauw', waarmee ik meedeel in de verwondering van de kinderen. Het is een alternatief voor 'mooi', want ik wil niet dat de kinderen afhankelijk worden van mijn oordeel. Het is belangrijk dat ze zelf voelen en waarnemen wat ze van

hun eigen werk vinden en wat ze nog willen veranderen of toevoegen.

Ik geef vooral feedback op het werkproces en de moeite die het kind neemt tijdens het werken: 'Ik zie dat je blauw en geel gebruikt hebt.' Door open vragen te stellen als 'Hoe heb je die stukken aan elkaar gekregen?', gaat het niet over mooi, goed of fout. Deze vragen nodigen uit tot interactie. Het kind zal vertellen hoe het te werk is gegaan, welke materialen die heeft gebruikt en of hij het lastig vond of juist niet. Door terughoudend te zijn als kinderen met vragen naar je toe komen, kun je samen op zoek naar het antwoord. Of ik stel een vraag terug waarmee het kind zelf het antwoord zal vinden. Dit zorgt ervoor dat het kind bij het eigen onderzoek blijft. Zo viel bij een meisje uit groep 3 een zelfgemaakt poppetje van piepschuim de hele tijd om. Uiteindelijk gaf ze haar poppetje voeten waardoor het kon blijven staan. Door uitproberen en doorzetten was haar dit zelf gelukt, wat was ze trots!

RIJK PROCES

De kinderen zijn sinds *Begrijpen met je handen* veel langer aan het werk. Aan deze hoge betrokkenheid en de verschillende eindproducten kan ik zien of het een rijk proces was. Er ontstaan geen twaalf dezelfde vogeltjes meer, maar er is een grote verscheidenheid aan werkstukken die met liefde en zorg gemaakt zijn. Door procesgericht te werken ontstaat een positieve houding vanuit het kind ten opzichte van leren. Omdat kinderen zelf iets hebben ontdekt, maken ze het zich eigen en gebruiken ze deze ervaringen in de toekomst. ●

INSPIRATIE

Neem een kijkje op mijn Instagram-account @kijkje_in_ons_atelier. Of lees het boek *Begrijpen met je handen* van S. Plamper en A. Weterings. Meer informatie over de tweedaagse cursus *Begrijpen met je handen* vind je via atelierineenkoffer.nl.

REFERENTIES

Bekijk de referenties via de QR-code.

